

AUTOGOVERN I FINANÇAMENT

Guillem López i Casasnovas
Univ. Pompeu Fabra

INTRODUCCIÓ.

Els límits de les confluències entre política i economia són sovint imprecisos. Però això no hauria de portar a pensar que es pot pretendre resoldre amb l'economia i els seus tractaments més instrumentals, allò que n'és estrictament polític, com són les bases de la convivència plurinacional i altres objectius polítics substantius. Al meu entendre erròniament, molt sovint es cerca així, per exemple a l'anàlisi del debat sobre autogovern i finançament, trobar en les sol·lucions provinents de les formulacions del federalisme fiscal una via tècnica a allò no resolt en el camp polític constitucional. Es confon d'aquesta manera la finalitat amb la part instrumental, i les incoherències esdevenen notòries. Això és el que constatem a casa nostra en concret, en la configuració que se li dona a l'autogovern de Catalunya dintre del conjunt espanyol després de trenta anys d'Estat de les Autonomies.

La reflexió sobre la millora del finançament de Catalunya per antiga i recurrent mostra la dificultat de la tasca d'encaix de Catalunya al si de l'estat espanyol. Des del inici de la construcció constitucional d'un estat autonòmic que intentà fer iguals als que eren desiguals, fins a l'actualitat, en que els iguals impedeixen les diferències als desiguals, molt ha plogut. Però la crítica i reflexió sobre la necessitat de millorar la relació institucional i financera de Catalunya, i per extensió, el reconeixement de la realitat nacional de Catalunya a l'Espanya plural, persisteix. Aquest text te com a propòsit fer una revisió de la situació viscuda a l'àmbit que encapçala el títol d'aquest capítol, i proposar al lector una nova lectura dels temes de finançament per a la millora de l'autogovern de Catalunya, fora del fins ara nomenat propòsit de 'encaixar' Catalunya dintre de l'Estat. Es tracta de tornar a retrobar així els principis de la multijurisdiccionalitat, de sobirania tributària compartida, i de solidaritat i redistribució volguda i no imposada entre territoris que accepten formar part d'un tot.

I.-AUTOGOVERN I FINANÇAMENT. TRETOS ESTILITZATS

Com es prou sabut, en el passat, les formes constitucionals del consens polític afavoriren un acord per a la transició política en la que sota l'eufemisme de 'Comunitats autònomes' s'obvià identificar el fet nacional d'alguns pocs territoris. A la vegada, s'obrien les nomenades dues vies d'accés als sostres competencials – les autonomies de l'art. 151 i 143, de via ràpida i via lenta respectivament- amb l'ambigüitat d'allò aprovat i dels seus efectes retardats en el temps: Es traslladava a futur el conflicte no resolt: no totes les comunitats responien a fets nacionals previs a la Constitució Espanyola, ni representaven ahir ni representen avui iguals aspiracions d'autogovern. De manera que artificialment es crearen comunitats sense base històrica, algunes completament artificioses (paradigmàticament Madrid), s'ajuntaren i separaren antigues províncies a nous ens administratius (Albacete, per exemple, envers Castella La Manxa, o Cantàbria), es repetí sense cap fonament jurídic-polític fins i tot un referèndum, com fou el cas d'Andalusia -

per a evitar que Almeria quedés segregada de la Comunitat andalusa-, i es crearen CC.AA. de nova base com Múrcia o La Rioja amb fonament històric dubtós. Tot això ha servit per a frenar l'aspiració nacional de les comunitats històriques a través de generalitzar una situació en la qual totes les comunitats fossin aparentment 'iguals', sota formes manllevades de manera equívoca del federalisme simètric i cooperatiu. Aquesta estratègia ha acabat suposant la gran coartada per a frenar l'impuls autonòmic de les nacions Basca, Catalana i Gallega, que s'han vist així confoses, condicionades i ancorades en un joc 'a 17' del que només les Comunitats forals han sigut capaces de sostreure's.

A partir d'aquí la història es prou coneguda: la comunitat basca i navarresa aconseguiren situar-se fora del règim 'comú', i la resta de comunitats quedaren supeditades al títol vuitè de la CE, i sobre tot a la LIOFCA (llei orgànica de finançament de les CC.AA.) en una mateixa sort. No importà per això ni els aspectes tècnics de l'Espanya de les autonomies, tals com la seva dimensió o tamany poblacional, articulació geogràfica (contorns específics) o la seva vocació real d'autogovern, entesa aquesta com quelcom diferent a la simple aspiració a gestionar un pressupost sota un clientelisme polític divers. Això ha suposat un llast per a nacions com la catalana que ha vist frenat els seu sostre d'autogovern amb l'argument d'una generalització en molts casos, certament, infactible (per aquells aspectes just ara comentats) i sobre tot, pels recels d'altres comunitats que mai des del nou *status quo* creat, en el seu favor, no han acceptat asimetries. D'això n'ha estat paradigma el procés de redistribució de recursos, el finançament autonòmic, remés per l'Estat a ser debatut i acordat entre totes les CC.AA. ordinàries, en el sí del *Consejo de Política Fiscal i Financiera*. S'ha internalitzat el conflicte entre 15 CC.AA. i l'Estat, amb majoria efectiva, s'ha situat per sobre de les parts i ha pogut sense massa problemes supeditar el satisfer l'aspiració legítima d'uns al consens polític de tots. Tot molt democràtic i constitucional, fet a través d'una arquitectura dissenyada per a impedir sobretot la plena institucionalització de la realitat nacional catalana i gallega, una volta deixada al limbo polític i de la reacció terrorista, l'autonomia basca i navarresa. Reaccions contràries per part dels dos grans partits espanyols sempre contra l'aspiració d'autogovern de Catalunya, i silenci i complicitat en el manteniment del concert insolidari.

En aquest context, les formulacions econòmiques del finançament de tall federal no han sigut sinó un element més de la confusió viscuda, que ha permès pensar a alguns que per la via de la descentralització de la despesa s'havia assolit el desitjat nivell d'autogovern, a la vegada que s'ha dotat d'apariència tècnica als tractaments polítics de les qüestions financeres, tot i legitimant el conjunt del procés d'intent per la via de la descentralització administrativa i fiscal, de diluir qualsevol altre nacionalisme que no fos l'espanyol.

L'aspiració a l'autogovern té però base política i sociològica i es vincula a la voluntat d'ésser (vostè que se sent més albaceteny que castellano- manchego, més manchego que espanyol?) i també a la decisió política efectiva d'una democràcia liberal de 'deixar ésser' a qui vol ésser sense opressió ni imposició d'una majoria sobre una minoria (tot i que aquesta sigui una majoria nacional). La problemàtica viscuda sobrepasa doncs la sol.lució que pugui procedir de la formulació econòmica d'una simple descentralització de recursos, desconcentració de la gestió pressupostària..., amb el propòsit d'establir, com passa sovint, les prerrogatives del

repartiment públic de rendes, de redistribució personal, a escala ecològica local. Lluny per tant de buscar en la descentralització fiscal l'articulació d'una Espanya plurinacional, la instrumentació financera que se'n ha fet de l'estat de les autonomies s'ha basat en la delegació d'una sobirania estatal única que unilateralment es vol tant transferir com advocar, si així convé, sempre per una sola de les parts. Contràriament, la voluntat d'autogovern nacional va més enllà i té a veure amb el desig d'una comunitat de fer front al seu futur a partir dels seus propis mitjans, fent valer els seus propis objectius, amb plena responsabilitat fiscal; objectius que poden compartir-se, i així mancomunar-se, amb els mitjans que voluntàriament s'hi adscriuin d'altres territoris. Primer cal doncs, el reconeixement de la legitimitat política de l'autogovern per posteriorment poder pensar en les solucions econòmiques compartides que es vulguin. Discernir entre què és el que va primer i què vendria després esdevé un principi bàsic per a entendre les qüestions d'autogovern i finançament. D'altra manera el federalisme fiscal, en les seves múltiples vessants, pot no ser sinó, com diem, un element més de confusió, extrapolant formulacions des de contextos diferents.

Els 'tractaments' financers

Valgui l'anterior comentari per a deixar clar l'àmbit d'anàlisi en el que ens movem, que tot i centrat en el finançament es veu obligat a mantenir en observació les seves constants vitals polítiques per a l'objectiu de l'autogovern. Constatat això, el que farem a continuació serà, bàsicament, analitzar els tractaments fiscals i financers que ha rebut Catalunya dintre del conjunt espanyol, del que s'ha anomenat 'encaix' de Catalunya amb Espanya, i com això ha condicionat, més que no solcat, la seva vocació d'autogovern. En efecte, per la via dels avenços de les formulacions financeres, han pensat sovint alguns que s'adequaven correctament els mecanismes de finançament, de manera que els òrgans descentralitzats s'apoderaven més i millor del poder polític sobre el territori i es satisfieia així l'aspiració a l'autogovern, fent coincidir competències amb capacitat financera per a portar-les a terme. En aquest sentit, al llarg del temps s'han buscat els tractaments financers que fessin sentir, per la via pràctica, més còmode 'l'encaix' Catalunya a dintre de l'Estat espanyol: des de la simple i inicial transferència financera a partir d'un cost efectiu (transferència a la secció 32 del pressupost de l'Estat) per a una determinada competència traspasada, computada unilateralment a partir del que es considerarà el registre històric de despesa, àdhuc els sistemes actuals de participació en impostos estatals i territorialització de recaptacions de les conegudes com a 'cistelles de impostos'. Ben segur que en el procés s'hi troben diferències importants pel que fa a la capacitat financera, però substantivament molt escasses pel que fa al reconeixement, de fons, d'on es situen efectivament els veritables poders polítics, tributaris i financers, i la naturalesa de 'hisendes de transferència' que impregna en gran mesura el finançament autonòmic.

Moltes d'aquelles solucions importades del federalisme fiscal han ignorat de fet aspectes polítics bàsics, adoptant la clovella i ignorant el bessó. El federalisme fiscal es basa tradicionalment en el reconeixement de més d'una jurisdicció en la relació fiscal dels ciutadans amb la seva administració representativa. Ben cert que són els ciutadans qui paguen impostos, però federalment ho fan a més d'una jurisdicció (cadascuna amb un parlament, unes competències pròpies, una hisenda

autònoma) ja sigui directament o per la via d'un agent recaptador compartit. No són hisendes de transferències, gestores només de despesa, ni tampoc els seus recursos són graciabls, ni condicionables, ni rebuts amb discrecionalitat. Les espanyoles han sigut unes hisendes territorials que s'han nodrit, a quinquennis, dels recursos transferits que, com a resultat de pressions i comtesses electorals ad hoc, els partits més nacionalistes han 'arrabassat' de la hisenda estatal. Fora per tant de l'esquema jurisdiccional federal, de les característiques esmentades. Per altra banda, més recursos no signifiquen sempre més poder financer, si més àmbits de despesa no s'acompanyen de major potestat tributària i si aquests recursos provenen de la concessió d'una decisió unilateral d'un govern central més o menys amic. Molt lluny per tant de les formulacions més constitucionals del federalisme fiscal (Requejo, 2007), que tot i la seva diversitat comparteixen elements comuns: reconeixement polític-constitucional de les jurisdiccions fiscals, bilateralitat, pacte, acord substantiu no conjuntural o polític. Lluny per tant de nou de com interpreta la CE el Tribunal Constitucional espanyol (sentència 76/ 1988), quan sentència que la Constitució Espanyola *'no es el resultado de un pacto entre instancias territoriales históricas que conserven unos derechos anteriores a la Constitución y superiores a ella, sino una norma del poder constituyente que se impone con fuerza vinculante general en su ámbito, sin que queden fuera de ella situaciones históricas anteriores'* (vegi's López Tena, 2007, pàg. 73). De manera que moltes de les formulacions del federalisme fiscal econòmic, que tenen a veure (estan en els límits i en confluència) en els seus continguts més típics de la teoria de la descentralització financera, no repliquen la realitat polític-constitucional de la que es nodreixen aquells experiments i solucions (Austràlia, Alemanya, Canadà, Suïssa, Estats Units...) i que es configuren en tractats constitucionals molts diferents al nostre de 1978.

II.- EL FINANÇAMENT DE CATALUNYA: D'ON VENIM?, ON SOM? ON ANEM?

Des dels anys 80 Espanya ha viscut un important procés de reestructuració de les seves finances públiques. Comptabilitzant la despesa segons el graó que l'executava, les regions espanyoles, nascudes amb la Constitució de 1978, han guanyat un pes notable. Tot i que no hi havia n'hi ha cap raó per a parametritzar un òptim de descentralització de despesa del inicial 50/25/25 en percentatges de la despesa total, les xifres són avui més properes als 50/35/15 que a les anteriors entre els governs centrals, autonòmics i locals. En qualsevol cas, aquells percentatges de despesa pública no financera consolidada entre Administracions no ens diuen res de la virtualitat del procés descentralitzador, ja que depenen a més de com es computin les despeses de la seguretat social i com es valorin els condicionaments centrals implícits a cada nivell de govern. Així, si mirem l'estructura d'ingressos, pel que fa a les CC.AA. denominades de règim comú, el pes de la tributació sobrepasa lleugerament el 50% (respecte de l'altra font, que són les transferències estatals directes). Però de nou això no ens pot portar a engany, en la mesura que només un 3% d'aquell 56% es correspon a tributs per als que es pugui considerar que es disposen mínimament de capacitats tributàries, comptant la resta tributs cedits o participats centralment amb escassa o nul·la capacitat fiscal sobre els seus trets bàsics impositius. No és el cas majoritari dels cedits 'totalment' –al 100% de la seva recaptació- (patrimoni, successions i donacions, transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, taxa de joc, impost especial sobre l'electricitat –de

moment inexistent-, matriculació, s/vendes minoristes de hidrocarburs –aquests dos darrers però amb inspecció autonòmica no efectiva), amb competències normatives, d'administració i recaptació, tot i que amb menor significació quantitativa, representant una xifra per sota d'una tercera part del total de la recaptació de tributs. I en els ceditos només parcialment en la seva recaptació (entre el 33 i el 40%), l'autonomia tributària és molt escassa i parcial, centrada només a l'impost sobre la renda personal -IRPF (en tarifa de forma limitada, deduccions -marginalment en habitatge, circumstàncies personals i familiars i inversions empresarials-), sense fins el moment competències en administració i recaptació malgrat la vigència ja fa més d'un any d'un Estatut aprovat amb rang de llei orgànica i encara ara no plenament desenvolupat. Val a dir, a més, que la cessió en matèria de l'impost sobre el valor afegit -IVA, i consums especials no guarda relació directa amb l'esforç fiscal efectivament realitzat en cada territori, tractant-se tècnicament més d'una transferència; és a dir, fixat sobre la recaptació estatal, amb paràmetre de participació imputat a través d'indicadors indirectes, que no d'autonomia tributària pròpiament dita.

En general, tot i que grans blocs de despesa corrent han passat de ser gestionats per l'Administració Central a ser responsabilitat de les CC.AA., particularment els relatius a la despesa social, tals com sanitat, educació i serveis socials, no es pot ignorar l'altra cara de la moneda: la descentralització dels ingressos de l'Estat a les CC.AA. Existeix un considerable desequilibri vertical entre el recursos que es disposen a nivell d'estat i de les Comunitats Autònomes, no tant en els seus aspectes estàtics com dinàmics, i que s'agreuja a més en el temps, tant per l'evolució dels ingressos com també per l'evolució de la despesa: en el període 2001-2005 els recursos de l'Estat varen créixer a una taxa anual del 10% en termes nominals, mentre que els assignats a les CC.AA. ho feren al 7.2%, que fou pràcticament la mateixa taxa de creixement del PIB durant el període. També el desequilibri, i per tant el desfase generador de dèficit potencial, i de condicionament o restricció per tant de capacitats i necessitats viscudes des de l'autogovern, procedeix de la dinàmica de despesa. Pel mateix període 2001-2005 la despesa estatal vinculada a les competències exclusives de l'Estat va créixer a una taxa anual del 5.1%, poc més de la meitat de les corresponents a les CC.AA. (9.7%), essent difícil justificar tant alt diferencial només per una suposada ineficiència de despesa, tal com han volgut atribuir partits contraris a la descentralització autonòmica. Finalment, els canvis a la normativa estatal sovint ha fet per un increment d'àmbits de despesa autonòmica sense nous recursos o amb canvis legals fiscals que han portat de fet a la seva disminució. Es el fenomen qualificat com a 'manca de lleialtat institucional' per al qui decideix no n'és responsable de les conseqüències financeres que se'n deriven.

Actualment estem en una nova fase en la definició del marc de finançament que ha empès el nou Estatut de Catalunya, tot i que com recordàvem, sense un canvi substantiu en el model d'Estat: procés gairebé completat pel que fa a descentralització de despesa, però a l'espera de canvis significatius pel que fa a la distribució d'ingressos, tal com hauria d'apuntar la negociació pendent per a un nou model de finançament.

En resum, és remarcable de la situació actual la insuficient autonomia financera – almenys per a la vocació d'autogovern d'algunes comunitats que no es conformen amb gestionar despesa, i empenyen així contracorrent (la generalització com apuntàvem és el llast condicionant) el canvi cap a la millora de finançament a

generalitzar per a la resta: ampliar la cistella de recursos a participar, amb criteris més vinculats a l'esforç fiscal de cada territori, major pes dels impostos en els que es compta avui amb capacitat normativa baixa (a l'IVA per exemple) o nul·la (cas de l'impost de societats) i per a la millora de la gestió tributària.

La descentralització competencial i el seu finançament. Registre més detallat

El finançament de Catalunya prové inicialment de la compensació amb transferències centrals del cost efectiu del funcionament del traspàs de les competències transferides. Poc a veure així d'entrada amb una relació constitucional d'acord jurisdiccional bilateral. D'acord amb el Títol VIIIè de la CE i la Ley Orgánica de Financiación de las CC.AA. (LIOFCA), l'administració central transfereix competències, amb distint grau de control reservat, segons es tracti o no de competències pròpies de la Comunitat o delegables –i així 'revocables' per part del mateix Estat. I en correspondència es transfereix el seu finançament. La coordinació financera ha procedit de la LIOFCA, i per al desenvolupament de les competències, ha restat sota coordinació emesa per diferents lleis orgàniques –tot i presentant, com sovint ha passat, conflicte amb el rang jeràrquic del propi Estatut-, sota la disjuntiva interpretativa de si el fet de ser aquest referendat li dóna prioritat, o si la tenia al contrari l'especificitat de la llei estatal orgànica coordinadora com a part integrant del bloc constitucional. Val la pena parar-se en aquest punt: la coordinació no ha estat així el resultat horitzontal, transversal de la cooperació entre CC.AA. davant de problemes 'ex post' o concomitants sorgits en l'exercici competencial, si no que ha estat entesa per l'Estat com la necessitat d'un marc general imposat verticalment 'ex ante' que força a que abans de l'exercici competencial propi es sotmeti a les CC.AA. a algunes regles comunes d'obligat compliment pensades en principi per a evitar el conflicte. Lluny encara per tant de la bilateralitat jurisdiccional comentada.

El cost efectiu a sufragar per l'Estat suposa l'acceptació d'entrada d'una caixa financera única, una sola sobirania fiscal i la capacitat/necessitat constitucional de compartir algunes competències de despesa. Els recursos vinculats a aquest exercici els estima des de 1980 una Comissió de Transferències amb domini de l'Administració Central on 's'acorda' una metodologia inicial de valoració d'aquests costos. S'ha fet una mena de 'foto fixa' de la situació (les controvèrsies sorgeixen quan, a manca d'una comptabilitat de costos als serveis públics, es discuteix la cobertura pressupostària que assoleixen les despeses de reposició o algunes transferències pròpies per a l'exercici d'aquestes transferències, a l'hora que es deixa el finançament de la inversió nova fora del finançament ordinari dels serveis, a resultes del que pugui resultar del Fons de Compensació interterritorial, la inversió directa de l'Estat o altres transferències de capital que l'Estat pugui decidir. La 'foto fixa' del cost efectiu té a més el problema de 'qui no apareix' en el moment de la 'foto' no computa en la base de finançament, alhora que reconeix com a necessari, en principi a finançar a futur, el que sigui en el moment l'actuació de l'estat en el territori. S'intenten algunes salvaguardes, es fan algunes mitjanes temporals, però la base del finançament té les característiques essencials que hem esmentat.

El goteig que es fa de transferències d'acord amb els treballs de Les Comissions i els ritmes marcats per les vies de la descentralització fa per una 'retahila' de

Decrets absent sovint de sistemàtica, en els que el legislador ‘aprèn en la mesura que fa’, sotmesos a canvis metodològics i improvisacions ad hoc que seran la causant de bona part dels problemes encara avui observats, un veritable *sudoku* d’especificitats amb diferències creades per la pròpia Administració Central, molt mals de racionalitzar a hores d’ara. L’aspiració de ‘posar ordre’ a la miscel·lània de finançaments particulars impulsa lleis orgàniques com la de procediment administratiu (LOAPA) o del mateix finançament (LIOFCA), la qual es preveu a la mateixa Constitució per tal d’ordenar-ne el finançament. I com no pot ser d’altra manera, afronta la dificultat de racionalitzar pel sentit comú buscant aixopluc en fórmules tècniques, ‘parametritzant’ un sistema que vol mostrar així que és ‘objectiu’, ‘eficient’ (que no indueixi comportaments oportunistes), estable (tancat es diu fins i tot algun cop) i ‘definitiu’, en la mesura que es fa acompanyar de processos de sanejament (reconeixements de despeses encobertes i de partides extrapressupostàries) que s’afloren, suposadament ‘d’una vegada per a totes’ abans de l’aplicació de nous sistemes, amb caducitat no superior efectivament als cinc anys. De la mà de les formulacions, ara sí, del federalisme fiscal, s’implementen sistemes de participació en recursos que es continuen considerant estatals, amb partides ‘nacionals’ a distribuir que s’anivellen ‘ab initio’ (verticalment), amb variables definides de manera específica i bastant discrecionalitat, computades de manera determinada i no sempre consistent en el temps, combinades ‘ad hoc’ amb altres. El sistema s’intenta associar més en la música que en la lletra a grans principis del federalisme fiscal: necessitat, capacitat financera, garanties de suficiència, anivellament equitatiu, assignacions ‘normades’ per a mantenir criteris d’eficiència recaptatòria, amb responsabilitat fiscal, etc.). I els resultats en els seus efectes es graduen en el temps per mor d’un necessari realisme pressupostari que estima des del centre la bona gestió perifèrica dels programes de despesa, i amb una plèthora de fons addicionals, complementaris, conjunturals... que bàsicament mantenen un elevat grau de discrecionalitat sobre el sistema.. Aquest període el descriu molt bé l’ex ministre Josep Borrell al seu llibre ‘La República de Taxonia’ (ob. cit) quan mostra com amb un senzill model de programació lineal fixava com s’havien de ponderar determinades variables – per ‘oferir’ als participants objectivitat ‘matemàtica- d’entre les variables prèviament elegides –suposadament vinculades als grans principis del federalisme fiscal abans esmentats, i sobre tot, fent respectar les restriccions fàtiques imposades –que ningú no hi perdi (per allò del consens a curt termini) i ‘algú hi guanyi’ (els governs sovint amics amb els centrals o amb més pes polític), a fi i efectes que el cost del finançament (els diners que s’hi ha de posar addicionalment al sistema) sigui mínim. La matemàtica per tant d’una minimització sotmesa a un conjunt de restriccions, sobre un conjunt de variables inicialment establertes i que l’exercici ha de ponderar. Exercici tant tècnic com fals per les condicions implícites: escassa objectivitat i escassa projectibilitat a llarg termini: els resultats de finançament a curt es feien amb lectura absoluta (per salvar la cara, tothom podia dir que havia preservat uns mínims), però a llarg termini se’n feia lectura relativa de rànquings de finançament per càpita. I aquí es notava com mai la discrecionalitat feta servir.

Les fites més importants de les diferents modificacions successives del sistema (1987, 1991, 1994, 1997, 2001, 2005), al marge de corregir defectes tècnics clamorosos (com per exemple, el desincentiu que suposava per a la recaptació fiscal dels impostos propis, el fet que es reduïa en igual mesura la subvenció

compensadora per a garantir la suficiència del cost efectiu, o el que es canalitzés una part excessiva del finançament de la inversió via un Fons de Compensació Interterritorial (FCI) de naturalesa tant redistributiva que impedia la inversió ordinària d'alguna Comunitat), són les participacions de 'corresponsabilització fiscal' sobre la recaptació fiscal de l'IRPF. Primer, amb el PSOE, sobre la base d'un 15% de les recaptacions territorials efectives. Val a dir que aquesta aplicació que es va fer en nom del federalisme fiscal va ser buida de contingut, en la mesura que dintre de límits determinats, el que es recaptava 'de més' per aquest concepte es restava de les garanties de suficiència. Després s'elevà la participació al 30%, amb el PP al govern de l'Estat, i més enllà de l'increment, destaca la importància ara sí de l'eliminació dels topalls. Si bé tal com es va aplicar el sistema, a l'hora de definir les bases de recaptació, eren els increments de recaptació, i no els nivells relatius els que marcaven un increment de recursos propis. I ja es sap, que en processos de convergència de renda, sempre creixen a taxes més elevades les Comunitats que parteixen de nivells més baixos. De manera que tot aquell impuls que donà la literatura catalana dels 'federalistes fiscals', aplicada a la pràctica per l'Estat de determinada manera, va representar guanys importants sobre tot per a les CC.AA. de menor renda, governades majorment pel socialisme espanyol, que de fet és qui s'hi va oposar fonamentalment, amb recursos de constitucionalitat, per la senzilla explicació, a part de per la bel·licositat amb el partit contrari, de que no entenien el funcionament del sistema. Finalment, per a marcar unes poques fites, comentar l'efecte que pot acabar generant la generalització de les participacions (cistelles d'impostos) a través de la territorialització d'algunes recaptacions. Curiosament aquesta assignació inicial, tot i que com veiem en aquest text es força limitada, obre una via importantíssima per a identificar els fluxos redistributius. Efectivament, transparentant recaptacions estatals al territori i paràmetres propis de participació, es singularitza una mena de 'recursos propis dels que en absència d'anivellament es disposaria: s'explicita el que es té, abans de que es detreguin recursos per a donar a d'altres Comunitats, i es concreta la situació final en termes del que es podria haver disposat i del que es disposa finalment. Es tracta d'una mena de 'balança fiscal' parcial entre recursos assignats 'com si' fossin propis i que es minoren i mai no retornen o se'n disposen. Aquesta operativa de les cistelles mou efectivament bona part de les queixes dels federalistes catalans que no troben cànons a la literatura per a avalar una redistribució tant exagerada, que no apropa diferències (dels qui estan molt per sobre en recursos per càpita en favor dels qui estan per sota), sinó que les inverteix, re-rànkings fer altrament sense cap relació coneguda amb el que pugui ser el seu indicador de necessitat fiscal, amb el que no guarda cap relació.

El debat de la solidaritat i la redistribució territorial

Bona part del procés de canvi ve entorpit pels recels que genera qualsevol amenaça de modificació de l'actual sistema d'anivellament fiscal, que sota les grans paraules de la solidaritat territorial i la cohesió de l'estat, es manté sense un criteri explícit d'equitat normativament acceptat (Vegis López Casasnovas, 1999) La solidaritat ve confosa en la redistribució, l'anivellament de serveis públics en el desenvolupament regional, i es veu materialitzada a través d'unes variables que s'utilitzen amb molt poca justificació (en la seva definició, en la seva ponderació relativa...), i es porta a terme a través de múltiples fons i modulacions ad hoc per a satisfer restriccions fàctiques polítiques que son sovint arbitràries i poc diàfan.

Així, com a resultat, el criteri poblacional (garantir un finançament proporcional a les poblacions respectives), que s'afavoreix per als serveis comuns avui (en un 98%), perd 4 punts del seu pes total quan s'hi computen els fons específics, i augmenta tant el rang de la dispersió a la ràtio de recursos per càpita entre la Comunitat millor i pitjor finançada, com augmenta també la seva desviació estàndard (desigualtat) després de les 'modulacions'. Finalment, tot això es produeix a l'hora que es manté el privilegi foral, amb recursos que en termes mitjans capitatius són un 65% superiors als de la resta de CC.AA. 'ordinàries' (això sí, amb plena sobirania fiscal per a Navarra i el País Basc, que vol dir també risc recaptador, absents com estan aquests territoris de les anteriors modulacions), s'incompleix sovint el principi de lleialtat institucional vista la carència d'un sistema de coordinació horitzontal entre iguals i no imposat centralment, essent notòria la inexistència de mecanismes apropiats d'actualització del finançament, per exemple, davant un canvi poblacional –migratori- de la mida del que han viscut alguns territoris com els de l'Arc de la Mediterrània). Aquests condicionants es reflecteixen tant en els indicadors socials (López Casanovas 2007) com en la capacitat de creixement de les seves economies productives.

En el moment actual l'anivellament fiscal es basa en el Fons de Sufficiència aprovat el 2001, que es computa per a cada Comunitat a través del càlcul de 'necessitats de despesa' (de nou un concepte que permet unilateralitat interpretativa), de capacitat fiscal potencial de cada Comunitat, un residu per a l'any base i uns determinats de la seva evolució. Pel que fa al còmput de necessitats, aquestes es calculen a partir de tres blocs competencials: les competències comunes, els serveis sanitaris i els serveis socials. Per a les comunes es determina un fix per Comunitat i després es fa un repartiment amb dades de població ponderades al 94% (de 1999 actualment), superfície, dispersió, factor d'insularitat. Per aquest component de competències, a més del fons de suficiència s'hi afegeix el fons de renda relativa (reparteix els recursos segons l'invers del valor afegit brut per càpita), i un fons 'per a pal·liar l'escassa densitat de població'. Pel que fa als servis sanitaris, el fons general de suficiència es distribueix sobre la base de la població protegida (per allò de la població funcionària que està fora de la cobertura sanitària pública), ponderada al 75%, segons el pes relatiu de cada Comunitat en la població major de 65 anys, ponderada al 24.5% i un residu pel factor d'insularitat. A aquest fons general s'hi suma un fons de programa d'estalvi en incapacitat temporal (repartida segons població protegida també de 1999) i un fons de desplaçats o pacients de distintes Comunitats pel que fa a l'origen i destí de l'assistència, amb càlcul molt controvertit. I finalment, pel que fa als serveis socials i assistencials, el repartiment de les quantitats sempre discrecionalment posades a disposició per l'Estat a cada bloc competencial, es distribueix s cada Comunitat segons el pes relatiu de la seva població superior a 65 anys. A partir d'aquí es sumen els tres *fondos* i això constitueix la garantia de suficiència general del sistema. Sobre aquesta però s'estableixen addicionalment (dues) regles de 'modulació' sobre la seva dinàmica, principalment a la vista de l'evolució dels fons estatals no susceptibles de cessió (com a comparativa per a mantenir un balanç apropiat) i de garantia de mínims per a dos serveis considerats bàsics, com son sanitat i educació tant pel que fa als seus referents poblacionals (nens escolaritzats, de cobertura sanitària), com als mínims impulsats per l'increment del PIB nominal a preus de mercat. A aquesta primera aproximació s'hi contraposa el càlcul de la capacitat fiscal, entès com a volum de recursos que prové de la cistella de recaptació

tributària sota recaptació normativa. Resultant la subvenció d'anivellament La diferència d'aquesta respecte als recursos disponibles . No cal dir que amb euros liquidats sobre valors poblacionals mitjans estatals igual a 100, el fons de suficiència representa una tercera part de la mitjana d'euros per càpita espanyola, la capacitat tributària un 22% per sobre de la mitjana, per acabar definint un nivell de necessitats de despesa lleugerament per sota(!) de la mitjana espanyola (liquidacions 2005). Això tot plegat suposa que Catalunya (122%) Balears (135'5%), País Valencià (99%) en ingressos tributaris restin amb un recursos efectius per càpita, després de tots aquells *fondos*, *subfondos*, modulacions, etc.) en un 95%, 82% i 91%, respectivament. Fora, com dèiem, de qualsevol pauta 'normal' de federalisme fiscal. Castellà-Lleó passa del 94% al 119%, Extremadura del 67% al 124%, Galícia del 85 al 114%, Castella La Manxa del 80 al 109% i Andalusia (qui sap la raó?) també del 80 a només el 102%. Aragó, qui ja parteix d'un 112%, però, no redueix participació, sinó que l'augmenta (passa a 115%), a igual que Cantàbria (de 103 a 117%!!). Com dèiem, el problema d'aquesta mena de redistribució múltiple, poc explícita, escassament justificable i poc o mai avaluable no té com a problema la desigualtat en si mateixa (cap problema si aquesta respon a una pauta normativa de justícia o equitat explícita) sinó la manca de patró que permeti una interpretació extensiva i general per la conjunt de les Comunitats.

La coordinació competencial en un context de sobre-descentralització.

De l'anàlisi més pròpiament econòmica podem remarcar la situació provocada des del 2002 (descentralització de la sanitat) i del 2005 (nous acords de finançament), a partir de la sobre-descentralització (generalització a 17 Comunitats de les competències que reivindiquen unes poques), i la necessitat 'òbvia', posterior de coordinar, per immanejable, una situació que altrament es pot pretendre caòtica, resultat de la descentralització realitzada. La uniformització 'ex post', es justifica així per 'reducció a l'absurd', i esdevé una gran coartada per a la re-centralització. Ja és d'us comú en aquest sentit la frase de polítics i fins i tot inclosa en algun nou text estatutari, de voler les mateixes competències 'que disposi Catalunya', tot i fent taula rasa de la disparitat de sostres poblacionals (de 250 mil a 7 milions), de voluntats d'autogovern (d'abast a la presa de decisions), de capacitat tècnica per a realitzar-les, etc., i en favor finalment d'un 'cafè per a tots' que el centralisme 'coordinador' (uniformitzador realment) descafeïna per a evitar la 'hipertensió' genèrica dels seus territoris.

L'estat espanyol tradicional recupera així una funció que el nou federalisme europeu semblava començar a qüestionar en el repartiment d'unes competències marcades pel planell més local i pel propi de les jurisdiccions internacionals . Quines coses constitueixen efectivament externalitat social (del tipus salut pública, política monetària, redistribució i fluxos migratoris, medi ambient, regulació de patents, innovació i desenvolupament, polítiques de seguretat, d'espai aeri, informació...) que pugui fer un estat tradicional avui per si mateix i que no pugui fer millor la Unió Europea, per exemple, per al seu conjunt de països? Quins serveis de benestar, de proximitat a la ciutadania, béns públics locals com l'assistència social, la provisió de serveis de proximitat, la sanitat, etc., no es poden subministrar millor des d'una Comunitat Autònoma o un Ajuntament respecte del que pot fer un Estat centralista?. En aquesta disjuntiva, no pot sorprendre

l'estratègia de la re-centralització a continuació d'una descentralització federalitzant uniformista, sota el pretext de la necessitat d'una nova coordinació tècnica en favor de la cohesió social, que obvi les tendències multijurisdiccionals més modernes i liberals de l'autodeterminació dels pobles.

En qualsevol cas, l'explicitació de 'capacitats fiscals' (*as if*) com si la recaptació, ni que sigui a tall parcial, fos pròpia del territori, permet comprovar com, Catalunya passa d'un índex de recursos abans de la 'solidaritat interterritorial' de 124 a 96 després d'aplicar els mecanismes d'anivellament (mitjana espanyola: 100), Balears de 142 a 85; València de 99 a 91. En aquest sentit, amb qualsevol dels sistemes d'anivellament convencionals vigents als països federals (Alemanya, Austràlia, Canadà) el finançament de tots els territoris EURAM milloraria (vegi's Cantarero 2004)

Resta en tot cas obert a controvèrsia el criteri d'equitat fet servir en aquest desplaçament de recursos, tant per la seva justificació com pel seu objectiu final. Així, resulten especialment febles les polítiques d'anivellament parcial, total o invertit -com veiem avui passa en alguns casos-, el seu caràcter erràtic, mancat de mecanismes d'actualització i ajustament, amb pobre fonamentació de l'índex d'evolució seleccionat en cada cas, manca de consideració del cost relatiu de les prestacions entre CC.AA., i així de la manca de consideració de la capacitat adquisitiva real de la renda als distints territoris, la consideració del que constitueix necessitat (no com a regressió a la mitjana sinó com a diferència similar entre aspiracions normades i capacitats financeres), la manca d'ajustament per l'impacte que sobre el referent poblacional tenen els *fondos* i el finançament ad hoc, davant de les variacions censals, de composició en el temps, impacte de la immigració, comportament de les rendes fiscals, ocultació, economia submergida, pitjor gestió recaptatòria, desplaçaments induïts de bases, canvis de circumstàncies generadores de necessitats de despesa i escassa lleialtat institucional, per a aplicar-hi nous recursos, supòsits i realitats en l'evolució de la taxa de necessitat de despesa i de capacitat d'ingressos, períodes d'actualització, determinació de les quanties totals a participar a cada fons en particular, les dispersions observades en el temps i la seva lògica redistributiva, i un llarg etcètera.

En el llibre 'Dotze principis inspiradors'... establirem amb J. Pons (2004) un conjunt de criteris que de manera raonada i en abstracte és fàcil compartir, en el vel de la ignorància de qui se'n beneficiarà de la seva aplicació, un sistema de redistribució territorial. Plantejats i valorats, de la seva lectura es pot constatar que pràcticament la redistribució tàcita reiterativa, no avaluada que s'ha incorporat al sistema de finançament autonòmic, no se n'ha respectat gairebé cap (un de dotze!).

Tot i reconèixer que a la balança fiscal d'aquest reequilibri en el finançament autonòmic n'és tant sols una part, i que a l'hora de refer el dèficit per la via de la millora del finançament es pot fer també des de la millora dels compromisos d'inversió en infraestructura pública, l'argument ha sigut prou contundent i reiterat per múltiples i diferents treballs de quantificació de la balança fiscal que han centrat el dèficit anual, cada any, entorn del 9-12% del PIB de Catalunya.

III.- ELS ESTUDIS DE BALANÇA FISCAL.

Com és sabut, els estudis de balança fiscal s'han utilitzat en el debat sobre el finançament autonòmic de forma molt controvertida. Sense que les parts es posin

d'acord amb quin és l'objectiu de l'exercici (càlcul de balances fiscal per a què), és molt difícil que hi hagi acord amb el resultat d'aplicar una o altra metodologia. Un altre exemple de com la política es refugia en les seves carències en temes metodològics de l'economia.

Fer explícits els fluxos fiscals interterritorials pot comprometre alguns posicionaments, però sens dubte contribueix a la major transparència democràtica. No sembla lògic però que es vulgui imposar la generalització del càlcul de les balances fiscals, ja que dos són els pre-requeriments per a poder referir-se amb propietat al tema; premisses que sembla no es donen igualment als diferents territoris de l'Estat. En primer lloc, cal que la reivindicació tingui recolzament polític- legislatiu del territori (son els parlaments i no els partits aïlladament), ja que poc o molt, en el sostrat de la balança fiscal rau la idea de que els impostos que paguen els ciutadans d'aquest territori són d'entrada, poc o molt, també de les institucions que els representen. Si es creu que els impostos, posem pel cas, que paguen els catalans són exclusivament de l'Estat, en sobirania fiscal i poder tributari únic, el sentit de la balança fiscal es dilueix, limitant-se a la valoració de si la discrecionalitat en la distribució de la despesa és arbitrària, però mai podem dir injusta ('espoli', dèficit, redistribució imposada), ja que no existeixen drets renunciats o no en els ingressos en favor d'un determinat concepte d'equitat. És probable que les majories d'alguns parlaments autònoms no subscriuguin aquest principi per mor d'una interpretació restringida de la Constitució Espanyola vigent. En segon lloc, per a que un territori reivindiqui com a un tot un tractament fiscal determinat, els seus ciutadans han d'acceptar avantposar també el tot a les parts. De manera que no es qüestionin els fluxos interns territorials d'aquest mateix territori (no tingui tampoc expressió política la reivindicació), per exemple, de Girona envers Tarragona o Sarrià-Sant Gervasi respecte de Guineueta. El sentit de pertinença del gironí o del sarrienc l'ha de fer acceptar ,com a decisió autònoma volguda, la realitat de les transferències personals (impostos/ beneficis) agregats sobre territoris que no tenen expressió política (els interns), i en canvi ha de qüestionar el relatiu al de la Comunitat en el seu conjunt respecte de l'Estat. El clam de la balança fiscal l'ha de fer així un territori com si d'una mena de 'cluster' es tractés, de forta homogeneïtat interna i forta heterogeneïtat externa. Si l'heterogeneïtat en el sentiment de pertinença és tant intern com extern, o simplement no existeix altra homogeneïtat que el sentit de pertànyer al conjunt més que a la part, resulta molt complex parlar de balança fiscal, ja que aquesta es pot fàcilment 'diluir' cap al nivell dels individus sobre el territori.

Només per tant en els casos en els que s'observi que l'expressió parlamentària legítima (un 88 % a Catalunya avui; no arriba a un 12% a Les Illes, etc.) es prou majoritària i significada com a bloc de pertinença conjunt, té sentit argumentar en favor de l'explicitació de quina és la balança fiscal respectiva; entesa aquesta no com registre de la discrecionalitat gracioble en la despesa (per a millorar la coordinació amb altres fonts de despesa, fer-ne seguiment intertemporal de partides, etc), sinó sobretot per a territorialitzar els ingressos, les fonts de les que acreixen tot i assignant les bases imposables, amb neutralització de l'efecte –seu d'algunes pagaments que corresponen a fets meritats a altres territoris, establiment de punts de connexió interterritorials, etc. 'as if', com si, generessin uns drets de recaptació a les institucions que representen aquests territoris on s'ubiquen les bases esmentades, sigui quina sigui la jurisdicció que recapta. Aquest segon exercici d'assignació de procedència de ingressos (recursos que es

correspondrien a uns territoris autònoms, ‘a la basca’ si es vol (tot i que després es puguin compartir solidàriament, una volta reconeguda la seva procedència) i d’ubicació de despesa segons els fluxos monetaris que es creen a cada territori allà on es decideix gastar-, constitueix la base de la reivindicació de càlcul de balança fiscal. Molt allunyat per tant de l’exercici que alguns altres proposen d’agregar sobre el territori (tant se fa quin) els residus fiscals entre la incidència dels impostos (qui, individualment suporta finalment la càrrega dels impostos) i de la despesa (qui es beneficia en últim terme dels efectes dels programes de despesa). Aquest és un altre exercici a l’esmentat anteriorment, que no requereix cap d’aquelles dues premisses de les que abans parlàvem (la pertinença és l’individu i no el territori, i la sobirania fiscal és única, amb recursos gastats sobre el territori per l’estat, en principi a benefici de tots –tot i que es gastin a Madrid!). Ja es veu així que en el debat de balances fiscals hi hagi un soroll tant gran, no en raó de les metodologies –clares al servei de cadascuna d’aquelles aproximacions-, sinó dels objectius pretesos (anàlisi de resultats) del seu càlcul. Diàleg de sords per tant, que disfressa en un fals debat acadèmic el que és el debat dels prejudicis polítics que s’hi amaguen.

Donant compte de Balances Fiscals més recents (Alcaide, FUNCAS 2004; dades del 2003) donen xifres en dèficit fiscal com a % de la renda bruta, i sota l’aproximació del flux monetari, dels següents ordres de magnitud:

*per BAL: -15.96; CAT.: -7.87; P.VAL.: -2.88. Pel que fa a l’actualització d’aquestes xifres pel 2004 amb metodologia FUNCAS, aquestes eren les dades (J.Pons, mimeo 2006): D’això en deriva la següent correspondència: Balears, amb una renda familiar bruta disponible en capacitat de compra Rfbd (ppp) de 106.1% mostrava un dèficit fiscal per càpita (def pc.) de 3.916.8 €; en % PIB: 16.9; Catalunya, amb una Rfbd (ppp) 106.8% Dèf. fiscal pc.: 1.938.4 €; en % PIB: 8.0; Comunitat Valenciana: Rfbd (ppp) 98.5% Dèf fiscal pc.: 458 €; en % PIB 2.3
Altres CC.AA.: Madrid.: Rfbd (ppp) 109.8% Dèf. fiscal pc.: 2907.2 € En % PIB: 11.4
Navarra.: Rfbd (ppp) 116.7% Dèf. fiscal pc.: 216.1 €; en % PIB: 0.9; Aragó.: Rfbd (ppp) 111.4% SUPERÀVIT. fiscal pc.: 9.6 €; Illes Canàries.: Rfbd (ppp) 104.0% SUPERÀVIT. fiscal pc.: 1.945.4 €; en % PIB: 11.3; Castella Lleó.: Rfbd (ppp) 114.6% SUPERÀVIT. fiscal pc.: 2.067.6 €; en % PIB: 10.1*

Reconeguda la qüestió anterior, desenvolupada a diferents treballs (J. Maluquer de Motes, 2006, G. López Casanovas 2007 bis), potser és temps de donar un tomb nou al debat sobre les balances fiscals. Debat que ha buscat per la via de les dades empíriques flexibilitzar les conseqüències financeres de la interpretació política que prevalent de la Constitució Espanyola; una continuació del gradualisme de buscar per la via de les concessions pressupostàries (més despesa), conjunturals dels ‘governos amics’ (més que no relacions pactades estables i ‘paccionades’) una millora relativa del dèficit que justifiqui la supeditació de ‘l’encaix’ pretès de Catalunya al si de l’Estat. Un debat en aquest sentit mesell que amaga i sembla obviar la reivindicació altrament més diàfana i democràtica del concert, solidari si així es vol.

IV- SOLIDARITAT FORCADA, COMPETÈNCIES DE BAIXA QUALITAT.

No tots són però problemes de recursos: la qualitat de l'autonomia, els marges de llibertat a l'exercici competencial, són també problemes importants

A la pràctica, de totes les decisions en mans d'un govern, les més rellevants són aquelles que es reflecteixen en actuacions públiques que en raó de determinats objectius socials, poden ajudar a modificar les condicions inicials dels agents participants. És a dir, actuacions, per exemple, que generen conseqüències econòmiques, (i) per la via de l'acció o omissió, amb una modificació dels fluxos d'ingressos i despeses o (ii) sense alterar aquests directament, que impliquen un canvi significatiu en les condicions econòmiques dels individus, empreses o institucions afectades a l'hora d'assolir aquells fluxos financers pel seu propi compte.

La qualitat de la capacitat de govern pot valorar-se igualment pel grau de dependència o tutela existent per part de la hisenda supragovernamental en l'elaboració de la pròpia decisió. Aquesta es pot referir tant a la pressa en consideració de l'actuació (iniciativa d'emprendre-la) com en els aspectes relatius a la seva execució. I finalment, una volta aquestes decisions són preses més o menys restrictivament, es pot valorar la qualitat, en raó de si es tracta de decisions que en el seu contingut d'execució material son coherents amb l'autogovern, essent o no condicionades externament al propi decisor.

Tot plegat, aquestes alternatives es poden contemplar bé (i) des de la capacitat potencial de decidir o (ii) des de l'exercici real que es faci d'aquestes capacitats, tot i remarcant que només aquest segon aspecte quedaria recollit en les xifres pressupostàries (G. López Cassanovas, 2004)

Per això hom pot considerar com a factors rellevants (i) el pes de la tributació autonòmica o el grau d'autonomia dels governs territorials en el disseny dels impostos que serveixen per a determinar la capacitat de despesa autonòmica, i/o (ii) els marges existents per a l'obtenció de recursos propis, donada la confluència de potestats tributàries: així en bases imposables, tipus, amb o sense limitacions, i sobre quins impostos s'apliquen. En aquest sentit, com ha reiterat en diversos comentaris C. Viver Pi Sunyer, la qualitat de les competències autonòmiques rebudes per Catalunya és molt pobra, limitades com estan per decrets- marcs estatals, i condicionades per la limitació financera a l'accés de recursos propis que permetin definir sense tants condicionaments els continguts de les polítiques. L'altra referent de la situació actual potser la dona la imatge a la que ens ha remès en alguns dels seus textos el filòsof Robert de Ventós sobre la manca de llibertat dels pobles que es veuen forçats a una solidaritat 'soldada', no entre ens lliures que s'abracen i comparteixen, sinó entre éssers que es vol que no siguin més que una part amorfa d'un tot indistint, i en la que una de les parts sense llibertat es veu forçada a la redistribució, espoliada diran alguns, tot i produir-se dintre dels límits més estrictes de la democràcia constitucional en la que el vot de la majoria espanyola al Parlament espanyol subjuga al de la majoria parlamentària d'una població nacional més minoritària.

RESUM

L'avenç que pot suposar el nou finançament, des de la previsió estautària actual àdhuc el nou sistema de finançament estatal, en la millora de l'autogovern continua essent força limitat, a manca d'una *nova concepció política de l'Estat*.

Aquest procés de descentralització ha vingut, en general, acompanyat d'una escassa voluntat política dels diferents governs espanyols de fer realitat la tant preconitzada plurinacionalitat de l'Estat: passar d'un model de constant negociació entre els governs autonòmics i l'Administració Central, a un model de pactat, asimètric si s'escau, lligat a la concepció original d'un Estat Espanyol en la que la nació catalana s'hi senti còmoda. No hi ha pacte si no està en l'ànim de les dues parts pactar. Ni bilateralitat en absència de reconeixement comú, ni solidaritat real si la redistribució dels recursos és imposada. Ni federalisme si no existeix el sentiment o la necessitat de federar. De tots aquests components, al nostre estat autonòmic li falta un llarg recorregut. Com deïem no es tracta d'un dèficit de fórmules i alternatives potencials de tractament de problemes, sinó de voluntats polítiques i espais de poder i de sobirania que es vulguin compartits.

Referències bibliogràfiques

Arias X C i S. Lago (2006) Las relaciones entre descentralización y capital social: argumentos teóricos y referencia española *Ekonomiaz* no 59 pàgs 118- 135.

Borrell Fontelles J. (1994) 'La República de Taxonia', Ed. Pirámide.

Cantarero Prieto D (2004) Financiación de las Haciendas regionales españolas y experiencia comparada. *Síntesis, Papeles de Trabajo no 11 Instituto de Estudios Fiscales*.

Castells A. i A. Solé (2001) Una estimación de las necesidades de gasto de las CC.AA. *Hacienda Pública Española*, no 156, 1.

López Casanovas G. (1999) 'Al voltant dels conceptes de desigualtat i solidaritat' a *Catalunya i Espanya. Una relació econòmica i fiscal a revisar*. Omnium Cultural Ed Proa.

López Casanovas G. i Jordi Pons Novell (2005) Anàlisis de la redistribució entre CC.AA. Criterios de Evaluación y propuesta de nuevos principios básicos' Publicacions i Edicions de la Univ. De Barcelona 1.2, Barcelona. (Existeix versió en català publicada el mateix any per la Fundació Irla (2004)).

López Casanovas G. (2004) 'La calidad del gasto y la mejora de la eficiencia en el sector público' a *Cuestiones Clave de la Economía Española III Jornadas CEA*, Sevilla.

Lopez Casanovas G. (2005) Reflexions generals sobre el model econòmic de Catalunya i reptes de futur *Revista Econòmica de Catalunya* no 52 pàgs. 11- 21

López Casanovas G. (2007) Les tres Ks a l'Euram a L'Estat de Benestar a Catalunya Nota d'Economia no 86 Conselleria d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya, pàg. 83-98.

López Casasnovas G. (2007) 'Els estudis de quantificació del dèficit fiscal de Catalunya amb l'Administració Central de l'Estat' *Revista de Catalunya*, Institut d'Estudis Catalans, juny del 2007, de propera publicació.

López Tena, A. (2007) 'Catalunya sota Espanya'; Dèria La Magrana.

Lladós J (2005) La economía de la Euro-región Mediterránea a *Claves de la economía mundial*, varis autors. Madrid.

Maluquer de Motes J. (2006) El compliment de les obligacions de l'estat en un sistema democràtic: una valoració de les relacions entre Catalunya i Espanya als darrers cinquanta anys (1955-2005) *Revista de Catalunya*, 222 Nov.

Requejo F. (2007) 'Federalisme, Descentralització i Pluralisme Nacional. Teoria Política i Anàlisi Comparada'. *Revista d'Estudis Autonòmics i Federals* no 4, pps. 35-67.